

Tuoreessa opinnäytetyössä käsitellään, millaisia kokemuksia Suomen romaneilla on tänä päivänä korkeakoulutuksesta ja sinne hakeutumisesta

Tänä keväänä 2025 Helsingin Diakonia-ammattikorkeakoulusta sosionomin AMK-tutkintoon valmistuvat Sanni Isosaari, Hanna Seppälä ja Kim Grönqvist ovat toteuttaneet opinnäytetyönsä romanien kokemuksista korkeakouluun hakeutumisessa ja siellä opiskelussa. Opinnäytetyö perehtyy romanien kokemuksiin mahdollisuuksista ja haasteista korkeakoulutukseen liittyen sekä vuoropuheluun romaniyhteisöjen ja korkeakoulujen välillä.

Tutkimusaihe valikoitui tarpeesta ja kiinnostuksesta. Monikulttuuriset opintopolut -hanke edistää yhdenvertaisuutta ja osallisuutta tukemalla muun muassa romanien kouluttautumista ja työllistymistä (Monikulttuuriset opintopolut., i.a.). Hankkeella oli tarve ajantasaiselle tutkimustiedolle romanien tilanteesta korkeakoulutuksessa. Lisäksi Sanni, Hanna ja Kim kokivat aiheen tutkimisen ja siitä kirjoittamisen tärkeäksi, koska romanit ovat edelleen aliedustettuina korkeakouluissa, mikä vaikuttaa esimerkiksi heidän osallisuuden kokemuksiinsa ja työllistymismahdollisuuksiinsa yhteiskunnassa (Mäenpää ym., 2018; Stenroos, 2023; Yhdenvertaisuusvaltuutettu, 2023).

Miksi korkeakoulutus täytyy tehdä saavutettavammaksi myös romaneille?

Kouluttautuminen on kaikkien perusoikeus, ja koulutuksen järjestäjän on edistettävä, seurattava ja ylläpidettävä oppilaitostoiminnan yhdenvertaisuuden toteutumista (Yhdenvertaisuus.fi, i.a.; L 1325/2014).

Opinnäytetyössä käytetyistä tutkimuksista ja haastatteluista ilmenee muun muassa, että;

- Romanien tulevaisuuden suunnitelmiin ja haaveisiin sisältyy korkeakoulutusta vaativia aloja
- Korkeakouluun hakeutumiseen suunnatut tukipajat ovat olleet suosittuja romanien keskuudessa
- Romanit kohtaavat työelämässä edelleen paljon etnisyyteen liittyvää syrjintää, mikä lisää muun muassa lisää työttömyyttä ja eriarvoisuutta
- Korkea-asteen koulutus lisää mahdollisuuksia työllistyä
- Romaneja on korkeakoulutuksessa edelleen selvästi vähemmän kuin pääväestöä
- Yhdenvertainen mahdollisuus kouluttautua edistää tasa-arvoa, osallisuutta ja hyvinvointia

Opinnäytetyöhön haastateltiin viittä korkeakouluun hakeutuvaa tai siellä opiskelevaa romania. Haastattelut antoivat tietoa ja ymmärrystä siitä, millaisia mahdollisuuksia ja haasteita romanit kohtaavat korkeakouluun hakeutumisessa ja siellä opiskelussa. Haastattelujen ja kootun tietoperustan pohjalta saatiin merkittäviä tuloksia, johtopäätöksiä ja jatkokehitysehdotuksia romanien korkeakoulutustilanteen parantamiseksi.

Tuloksista mahdollisuuksiin kehittyä

Haastattelutulokset jakautuivat haastateltavien kokemuksiin itsestä ja ulkoisista tekijöistä, jotka vaikuttivat korkeakoulutukseen hakeutumiseen ja siellä opiskeluun. Korkeakoulutuksen koettiin ensinnäkin olevan yhteydessä henkilökohtaiseen kehitykseen ja parantavan työllistymismahdollisuuksia. Lähipiirin kannustus osoittautui merkittäväksi korkeakouluun hakeutumisessa. Kuitenkin itseluottamuksen puute ja lähipiirin vähäinen tietämys korkeakoulutuksesta vaikutti hakeutumismäärään. Haastateltavien oma elämäntilanne, luonne ja omat lähtökohdat vaikuttivat tasavertaisesti joko tukien tai hankaloittaen korkeakoulutukseen ryhtymistä. Koulutuksen uskottiin myös vähentävän ennakkoluuloja romaneja kohtaan.

Hankkeet toimivat johtavina tuen tarjoajina romaneille. Hankkeiden toiminta sisälsi valmennusta ja tukea hakeutumisen- ja opiskeluvaiheessa sekä opinto- ja tukipajojen järjestämistä. Hankkeissa toisten opiskelijoiden tapaaminen ja tuki edisti myös monen haastateltavan korkeakoulupolkuja. Lisäksi järjestetyissä romanikahviloissa tiedottaminen koulutusmahdollisuuksista ja väylistä opintoihin sekä kahviloissa saatu vertaistuki koettiin tärkeäksi. Hankkeiden kehitystarpeina ilmeni, että tuki ei saavuttanut kaikkia sitä tarvitsevia, ja täten lisäresurssien saaminen hanketoimintaan olisi jatkossa tarpeen.

Korkeakouluympäristö koettiin yleisesti tasavertaiseksi ja neutraaliksi syrjinnästä. Korkeakoulun hakutoimistosta saatu tuki oli nopeaa ja ohjausta oli riittävästi. Hakuprosessi jakoi mielipiteitä selkeästi ja helposti monimutkaiseen ja epäselvään. Viestintä on ollut syrjimätöntä, mutta se koettiin puutteelliseksi ja siihen kaivattiin selkeyttä. Lisäksi infotilaisuudet ovat olleet hyödyllisiä. Jotkin kunnat ovat myös tehneet osansa korkeakouluopinnoista viestimässä. Lähiopetus, ryhmätyöt ja tukipajat koettiin myös tärkeinä. Opinto-ohjaajien tuki näyttäytyi monipuolisena, mutta heidän ja opettajien saavuttamisessa ilmeni haasteita.

Työelämässä ilmenevät työllisyysongelmat eivät tule opinnoissa selkeästi esiin, ja työllistymismahdollisuuksista toivottiin kerrottavan realistisemmin. Työelämän tuki mainittiin vähäisempänä, ja harjoittelu- ja työpaikan saaminen koettiin epävarmana. Tukea oli saatu entisestä työpaikasta ja työtovereilta, ja hyvä harjoittelukokemus miellettiin tärkeäksi.

Perus- ja toisen asteen oppilaitoksissa ei olla onnistuttu kovin hyvin tukemaan jatko-opintoihin. Peruskoulun viesti on ollut yli puolelle vastaajista se, että suurin osa hakee ammattioppilaitokseen peruskoulun jälkeen. Haastatteluissa ilmeni myös, että aiempi ammattikoulutus ei tukenut korkeakouluopiskelua.

Johtopäätökset ja kehitysehdotukset

Tutkimuksen johtopäätöksinä todetaan, että romanit eivät saa riittävästi tukea korkeakouluun hakeutumiseen ja siellä opiskeluun. Tämä heikentää heidän mahdollisuuksiaan muun muassa osallistua tasavertaisena yhteiskunnan jäsenenä ja työllistyä haluamilleen aloille. Lähipiirin tarjoama kannustus on ollut tärkeää, koska sillä on suora vaikutus itsetuntoon ja motivaatioon. Lisäksi oppilaitoksista ja työelämästä tuleva tuki yhteiskunnan toimijoina on merkittävässä roolissa korkeakoulutukseen tukemisessa, sillä se vahvistaa romaniyhteisön ja yhteiskunnan välistä vuoropuhelua, ymmärrystä ja luottamusta.

Romanien korkeakouluttautumisen edistämiseksi tarvitaan muun muassa saavutettavampaa, tasavertaisempaa ja vastuullisempaa opinto-ohjausta, oppilaitosten aktiivisempaa viestintää ja tukea romaniväestölle, lisäresursointia ja tutkimus- ja kehittämistyötä romanien korkeakouluttautumisen edistämiseen, tiiviimpää yhteistyötä työelämän ja korkeakoulujen välillä esimerkiksi harjoittelumahdollisuuksien lisäämiseksi sekä lisää vertaistukea ja esikuvia romaniyhteisöstä.

Sanni Isosaari, Hanna Seppälä ja Kim Grönqvist ovat tänä keväänä 2025 valmistuvat sosionomiopiskelijat Helsingin Diakonia-ammattikorkeakoulusta. He ovat syventyneet opinnoissaan moninaisuuteen ja monikulttuurisuuteen, jotka on heidän mielestään tärkeitä huomioida osana tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden kehittämistä ja ylläpitämistä.

Lisätietoa:

Opinnäytetyö: <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-202501171505>

L 1325/2014. Yhdenvertaisuuslaki 30.12.2014/1325.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141325>

Monikulttuuriset opintopolut. (i.a.). *Tietoa hankkeesta*. Saatavilla 3.3.2025

<https://monikulttuurisetopintopolut.fi/tietoa-hankkeesta/>

Mäenpää, N., Perho, K., & Ärling, M. (2018). *Uskalla! It's possible. Romanien sujuvat koulutus- ja työllisyyspolut: Tšetanes naal- ja Nevo tiija -hankkeiden loppujulkaisu*.

Diakonia-ammattikorkeakoulu. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-493-316-2>

Stenroos, M. (9.2.2023). *Suomen Romanipoliittinen ohjelma (Rompo) 2023–2030*.

<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-5656-8>

Yhdenvertaisuusvaltuutettu. (29.03.2023). *Yhdenvertaisuusvaltuutettu: Merkittävä työsyryntätuomio näyttää, miten räikeää syrjintää romanit joutuvat kokemaan*.

<https://yhdenvertaisuusvaltuutettu.fi/-/yhdenvertaisuusvaltuutettu-merkittava-tyosyrjintatuomio-nayttaa-miten-raikeaa-syrjintaa-romanit-joutuvat-kokemaan>

Yhdenvertaisuus.fi. (i.a.). *Mitä yhdenvertaisuus on?* Saatavilla 3.3.2025

<https://yhdenvertaisuus.fi/mita-yhdenvertaisuus-on>

DIAK

 Karelia

SAVONIA

 UNIVERSITY OF
EASTERN FINLAND

 XAMK

 Euroopan unionin
osarahjoittama